

Görüşler - Okuyucu Mektupları

Opinion Papers - Letters

Dünya Literatüründen

Internet'te Halk Kütüphanesi

World Wide Web üzerindeki kütüphane sitelerine her geçen gün bir yenisi daha eklenmektedir. Buna paralel olarak son yıllarda hypertext ya da multimedya gibi elektronik (dijital) bilgi kayıt ortamlarından sonra literatürde elektronik (dijital) kütüphane kavramıyla sık sık karşılaşılıyor. Elektronik kütüphane, bilgi kaynaklarının bir site üzerinde dijital forma dönüştürülerek depolanması ve bilgi ağında kullanıma açılmasıyla oluşmaktadır. Böylelikle geleneksel kütüphaneler giderek sanal kütüphanelere dönüşmektedir. Bu kütüphanelerin bilgi kaynakları kitaptan elektronik yayın (elektronik dergi, duyuru panoları, gazeteler vb.)lara kadar uzanmaktadır. Daha açık bir ifadeyle geriye dönük kitap vb. kaynaklar yanında güncel her türlü materyal de kataloglanarak bilgi erişim sürecinde tanımlanabilmektedir. Öte yandan kullanıcının bir arama/sorgulama programıyla istediği kaynağa ve bilgiye erişimi sadece ekrandaki görüntü ile sınırlı kalmamaktadır. Kullanıcı ekrandaki bilgiyi kendi disketine ya da bilgisayarına kopyalayabilmekte veya basılı çıktılarını alabilmektedir.

Bu konuyla ilgili olarak çeşitli kütüphanelerin kendi kaynaklarını elektronik ortama nasıl aktardıkları, hangi aşamalardan geçtiklerine yönelik proje çalışmalarına Internette ve basılı literatürde erişilebilmektedir. Bu çalışmalara göre¹ elektronik kütüphane oluşturma aşamasındaki gereksinimler şöyle belirlenebilir:

¹ Carl Lagoze, John Dean, and James Reilly. Library of Congress, National Digital Library Program, Project Planning Checklist. Washington, D.C.: LC, Jan. 1997 (last update). [Http://cweb2.loc.gov/ammem/prjplan.html](http://cweb2.loc.gov/ammem/prjplan.html).

- Çevrim-içi kütüphane katalogunun hazırlanması
- Depolanan bilgi kaynaklarına erişimin sağlanması
- Fulltext Erişimi sağlayacak, hızlandıracak arama/sorgulama araçlarının iyi seçilip düzenleneceği bir yazılımın sağlanabilmesi: Sadece metin çıktılarının değil grafik vb. bilgi kaynaklarına da erişim ve kopyalama olanaklarının sunulması için SGML gibi görüntü tarama olanaklarını genişletecek dosyaların kullanımı ile Hypertext ve analitik indeksleme teknikleriyle gerçekleştirilecek sorgulama araçlarının kullanımının sağlanması

Burada kısaca maddeler halinde sıralamaya çalıştığımız ön koşullar salt çevrim-içi katalogların taranabildiği elektronik kütüphanelerin ötesinde daha çok sanal kütüphane tasarımlarına yönelik olarak algılanabilir.

Ülkemizde bu alanda önderliği ULAKBİM'in yapması beklenirken bazı üniversite kütüphaneleri çevrim içi kataloglarını Internette kullanıma açarak geleceğin sanal kütüphaneleri olmaya hazırlandıklarını ortaya koymaktadırlar.

Halk kütüphanelerimiz ise hala geleneksel kütüphaneciliğin gerektirdiklerini gerçekleştirme kaygısı ve çabası ile "otomasyona geçme" kararlılığı arasında bir standart oluşturulmasını beklemektedir. Öte yandan bu kütüphanelerimiz için elektronik kütüphane "dayatması" ile karşı karşıya kalmaları da çok uzak görünmemektedir. Belki de bugüne kadar kapılarını aşındırmasını beklediğimiz "halk", Internetteki otoyolları aşındırarak kütüphanelerimizden yararlanmaya gönüllü olacak. Bu durum biz kütüphanecileri de şaşırtacak! Böyle bir sistemin oluşturulması için bütün halk kütüphanelerimizi kapsayan merkezi bir projenin tasarlanması kaçınılmaz olacaktır. O halde Kütüphaneler Genel Müdürlüğü'nün "halk kütüphanelerinin otomasyonu" projesine yönelik çalışmaları tasarlanırken şu düşüncelerin hayata geçirilmesi gerektiğine inanıyoruz:

- Ülke düzeyinde olmasa bile öncelikle seçilecek bir pilot bölgede teknik ve ekonomik koşulların yeterliliğinin test edilmesi.
- Enformasyon teknolojisindeki hızlı değişim gözönüne alınarak gelecekte teknik donanım ve yazılım bakımından uyumun sağlanabilirliği.
- Geçici kararlara dayalı kısa zamanlı hedeflerden kaçınma.
- Geleneksel kütüphanecilik anlayışındaki boşlukların otomasyona geçiş sürecinden önce giderilmesi.

- Kullanıcının istek ve ihtiyaçlarının belirlenmesi.
- Personelin yeni sisteme uyumu için eğitiminin sağlanması.

Sonuç olarak elektronik kütüphane bibliyografik çıktılarının ötesinde kaynak ve hizmetleriyle kullanıcının yer ve zaman sınırlaması olmaksızın ulaşabildiği elektronik bir derme olmalıdır.

Dr. Özlem (Gökkurt) Bayram
A.Ü. D.T.C.F. Kütüphanecilik Bölümü